

Dr. Jaroslav Skála CSc., pätidesiatročný

Dňa 25. mája 1966 slávil svoje päťdesiatiny významný pracovník na úseku boja proti alkoholizmu, zakladateľ a vedúci protialkoholického oddelenia pražskej psychiatrickej kliniky, dr. Jaroslav Skála. Pracuje po dlhé roky na úseku liečebno-preventívnej protialkoholického starostlivosti a stal sa v našej republike zakladateľom modernej ústavnej aj ambulantnej protialkoholického činnosti. Jeho meno pozná každý, kto sa čo len trochu zaoberá problematikou alkoholizmu, a to nielen u nás, ale aj v zahraničí. Známy je ako dobrý organizátor, publicista a ako vedecký a pedagogický pracovník. A pochopte, najlepšie ho poznáme ako dobrého lekára, ktorý nepozná únavu, znechutenie a nezastaví sa ani pred problémami, ktoré sa mnohým zdajú neriešiteľnými. Preto ho majú radi pacienti a ich príbuzní, preto si ho vážia jeho spolupracovníci a priatelia. A preto ho rešpek-

tujú aj tí, ktorí mu z akýchkoľvek príčin nie sú priateľsky naklonení.

Päťdesiatka ho zastihuje v plnom prúde priprav na XII. medzinárodný seminár a v období organizovania ďalších nových podujatí na úseku liečby alkoholizmu — zriaďovania nového ústavu pre dlhodobú liečbu v Južných Čechách a denného a nočného sanatória pre mládež ohrozenú alkoholizmom v Prahe. No kto ho pozná, vie, že to nie sú jeho konečné ciele a že v budúcnosti opäť príde s novými plánmi a námetmi na skvalitňovanie preventívnej a liečebnej starostlivosti o alkoholikov, a že bude i naďalej intenzívne pracovať aj na poli vedeckom. Čaká ho teda ešte mnoho úloh.

Prajeme dr. Skálovi mnoho zdravia, v ďalšej práci veľa úspechov a stále dostatok optimizmu.

Redakcia protialkoholického Obzoru

Padesátiny dr. Jaroslava Skály, CSc.



Dr. Jaroslav Skála, CSc.

Dne 25. 5. 1966 oslavuje Apolinář padesátiny svého oblíbeného zakladatele. Toto jeho životní jubileum také představuje dvacetiletou práci lékaře, který systematicky od promoce pracuje a se specializuje na jednu chorobu patřící do domény psychiatrie. Budoval a prakticky buduje systém protialkoholní péče nejprve v rámci úzké medicíny na psychiatrické klinice, později z hlediska prevence v měřítku hlavního města Prahy a posléze jako expert ministerstva zdravotnictví a člen ústředního protialkoholního sboru na území celé naší republiky.

Při podobných příležitostech se obvykle hledá motiv, proč oslavovaný si vybral právě tuto životní dráhu. Nemůžeme poskytnout žádnou stimulující přílohu z mládí či dětství. Nikdo z rodiny nebyl alkoholikem a ani sám Skála nemá za sebou bouřlivé mládí vroubené přemírou pití. Naopak, byl houževnatým studentem a sportovcem, který systematicky a plánovitě dosahoval svých cílů. Studoval zároveň s lékařskou fakultou institut tělesné výchovy, naučil se 4 cizím jazykům. O prázdninách, když mu dva kamarádi v poslední chvíli odřekli, sám projel na kole v 19 letech téměř celou západní Evropu. Zaznamenával si pečlivě výsledky svého studia i tréninku. Založil se svými přáteli klub umírněně studujících, který měl pevná pravidla a sloužil nejen k utužení přátelství, ale pro členy znamenal předávání nových poznatků jeden druhému. Vždy ho bavilo něco nového vymýšlet, organisovat, překonávat obtížné úkoly. A snad právě proto si vybral alkoholologii.

V roce 1946 začíná aktivně s dr. Jandou léčit alkoholiky podmíněně zvracívou reakcí. V roce 1948 se mu podaří za podpory doc. Nevoľeho založit v Apolináři samostatné oddělení pro alkoholiky. Období intenzivního budování a získávání prostorů pro oddělení trvá do roku 1951, kdy zakládá zachytnou stanici prvního druhu na světě. Od roku 1952 začíná již plánovitě překládat těžiště celé léčby na psychoterapii a režimovou léčbu. V roce 1958 otvírá rehabilitační středisko pro nedobrovolně se léčící pacienty v Lojovicích a v roce 1966 léčebně preventivní středisko pro mládež ohrozenou a postiženou alkoholizmem.

V roce 1956 na světovém kongresu v Istanbulu po prvé informuje světovou veřejnost o ústavní i ambulantní protialkoholní péči v Československé socialistické republice a získává uznání mezinárodního úřadu pro potírání alkoholismu. Stává se v roce 1959 ředitelem evrop-

ských seminářů pro prevenci a terapii alkoholismu, které se pořádají 1 × do roka střídavě v různých státech Evropy. Organizuje, přednáší v těchto seminářích ve Švýcarsku, Rakousku, Holandsku, Polsku, Anglii, Francii, Norsku. A v tomto roce po prvé připravuje XII. seminář v Praze. V roce 1959 byl jmenován čestným členem lékařské společnosti pro studium narkomanii ve Velké Británii, v roce 1965 byl jmenován do stálého sboru expertů WHO pro obor duševního zdraví.

I když rád cestuje (podotýkáme, že všude na své vlastní náklady) pozoruje a poznává práci druhých, přeci je nejraději v Apolináři, mezi svými pacienty a tvoří a vymýšlí. Na otázku: „Co děláte nejraději?“ odpovídá: „Psychoterapii“. To však neznamená, že režim a apolinářské formy psychoterapie jsou plné pohody a poklidného porozumění. Právě naopak. V Apolináři to obvykle vře. Skála si stále vymýšlí nové formy a postupy jak pacienty „vyviklat“ jak je vyburcovat z lhostejného klidu. Je přesvědčen, že pacient alkoholik musí se dostat do tense, má-li se měnit. Nutí pacienty do aktivity, provokuje je někdy vtípem a ironií, jindy strohým jednoslabičným zákazem i zvýšeným hlasem. Jindy je trpělivý, nelituje námahy a dlouze vysvětluje tam, kde jde o základní pochopení systému a poučení v problematice alkoholismu. Někdy se hned po ránu šíří od ucha k uchu: „Špatně se vyspal“ a pak téměř celý Apolinář chodí „po špičkách“. Většinou však odcházíme domů s pocitem hřejivého uspokojení. To tehdy, když celý bohatý denní psychoterapeutický program mající přesnou stavbu jako na př. Shakespearovo drama, zásluhou režiséra i akterů se vydaří jako na dobré scéně.

I když má Skála mnoho mimoklinických povinností je stále v úzkém kontaktu s kolektivem pacientů. Cvičí s nimi rozvíčky, 4 × týdně ráno diskutuje s jejich důvěrníky. O jejich osobních problémech a starostech se informuje z denníků. Svě znalosti jim předává v přednáškách. Vede nebo jako supervisor se účastní psychoterapeutických skupin i volné tribuny s celým kolektivem. 1 × týdně se schází s již abstinujícími a vede jejich schůzky Klusu. Informuje je o novinkách, radí se s nimi o problémech některých jednotlivců. Rád slyší jejich hlasy i k závažným otázkám povšechného charakteru. Přináší do Klusu stále nové prvky, hledá účinnější a poutavější formy. Rozšiřuje psychoterapeutickou práci na celou rodinu, pořádá semináře a týdenní tábory pro manželské dvojice i pro děti alkoholiků.

Za těch 20 let práce na nepopulárním úseku zdravotnictví se setkal u některých lidí s pochopením, ale více bylo těch, kteří ho nepochopili a jeho práci stěžovali. Skálu však neúspěch neodradí. Naopak, narazí-li na překážky, tím intenzivněji a s větší energií usiluje o jejich zdoání. Má zvláštní dar rozpoznat i zastíranou hrubost, faleš, zlobu a jde přímočaře proti ní. Nedělá stavovské rozdíly. Je pomlouván, zlořečen, haněn i chválen, nenáviděn i oblíben. Nezáleží mu na tom, aby se lidem zalíbil, aby měl osobní úspěch. Jde mu o vyléčení pacienta, o pomoc jeho rodině, o potlačení všech těch nesmyslných útrap a ztrát, které alkoholismus a alkoholisace přinášejí. K jeho životnímu jubileu mu přejeme vše nejlepší.

Kolektiv Apolináře

International Aspects of Alcoholism Problems

by Archer Tongue, director of ICAA

The variety of forms in which Alcohol may be consumed as a beverage today is matched by the astonishing variety of attitudes, beliefs, prejudices, traditions and ignorance which accompany its use and misuse. It is a truism to say that from the earliest periods of recorded history alcoholic beverages have been produced and consumed, but it is equally true that society throughout history has been forced to deal with certain problems arising from the use alcohol as a beverage from which is seems no community is immune. One of the oldest law books of the world, that of King Hammurabi of Babylon (about 2300 B. C.) imposes special restrictions on those selling alcoholic beverages.

The use and misuse of alcohol as a beverage is complicated by the particular significance which alcoholic beverages have in the social life of many people. Already in primitive societies anthropological research has shown that alcohol consumption played a special role such as that of providing group or tribe relief from tension on particular occasions, for instance after the harvest had been gathered in. Such community drinking occasions were strictly controlled by the tribal leaders. The incorporation of al-

coholic beverage use into religious ritual, social hospitality, ceremonial functions and the accompaniment of festive occasions has given the alcoholic beverage a symbolic function in social life today. To this should be added the social function performed by the alcoholic beverage selling establishment whether it be the French bistro, the English pub or the ubiquitous bar. Thus few people can escape making judgments on alcoholic beverages, that is to say whether they wish to drink them, how much they wish to drink, how much is good for them, etc. Such judgments will usually be couched in some such term as „moderation“ but as to what this implies there is no very precise indication. Most people are aware that alcohol abuse does exist and that certain persons become addicted to alcohol but an ambivalent attitude is nevertheless displayed towards excessive consumption which is often a combination of amused tolerance and condemnation of the addict for his so-called „vice“ and inability to control his drinking.

For even though it may be stated that effects of alcohol on the human organism are the same whether it be in Kamchatka or Valparaiso, Melbourne or Nar-